

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА УКРАЇНИ

Методичні рекомендації
та плани семінарських занять
для студентів першого курсу
спеціальності 6.060100 "Правознавство"

Київ 2005

УДК 342.1 (091) (477) (076.5)
ІНК Х 2 (4Укр) Р
190

Укладені С.Г. Головако

Рецензент І.І. Марчук

Надруковано над засіданні науково-методично-редакційної Ради Інституту повітряного і космічного права НАУ і м. листопада 2004 року

190
Історія держави та права України: Методичні рекомендації та плани семінарських занять/Уклад. С.Г. Головако. – К.: НАУ, 2005. – 32 с.

У методичних рекомендаціях викладені основні вимоги щодо організації та підготовки до семінарських занять з історії держави і права України. Призначені для студентів 1-го курсу денної форми навчання спеціальності 6.060100 "Правознавство".

ВСТУП

Основною метою навчальної дисципліни "Історія держави та права України" є формування інтелектуальної творчої особистості, забезпечення фундаментальної підготовки майбутніх юристів, створення умов для оволодіння студентами юридичного факультету на належному рівні правовими знаннями, вміннями аналізувати процеси виникнення, формування та розвитку держави і права України. Головними задачами даної дисципліни є формування у студентів відповідної понятійної бази, необхідної для подальшого оволодіння спеціальними та фаховими дисциплінами, зокрема, ґрунтовними знаннями з історії та традицій вітчизняного державотворення, процесів становлення та розвитку його інститутів; наукового апарату обробки та аналізу історичних державно-правових документів з метою виявлення особливостей розвитку держави та права України в історичному контексті, ефективних механізмів їх розвитку в сучасних умовах у розрізі європейських та світових тенденцій державотворення.

Історія держави і права України є основою для подальшого оволодіння фаховими дисциплінами, оскільки знання історії та особливостей зародження, формування, функціонування та розвитку держави і права забезпечують можливість об'єктивного аналізу та з'ясування причин та особливостей державотворчих процесів і правових явищ. Історія держави та права України є однією з фундаментальних дисциплін у всіх навчальних закладах юридичного профілю, яка органічно пов'язана з іншими суміжними юридичними науками, зокрема такими, як: "Теорія держави і права", "Конституційне право України", "Історія держави та права зарубіжних країн", "Історія політичних і правових вчень", "Цивільне право", "Кримінальне право" та ін. Історія держави та права України як навчальна дисципліна передбачає системне вивчення функціонально пов'язаних блоків навчального матеріалу: виникнення та еволюція держави і права; суспільний лад і державний устрій; основні риси і джерела права України на різних етапах її історії. З метою належного оволодіння студентами програмним матеріалом з історії держави та права України передбачається їх навчально-пошукова діяльність під час лекцій (36 год.), семінарських занять (36 год.), у процесі індивідуальної (18 год.) та самостійної роботи (99 год.).

**І. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА УКРАЇНИ"**

№ п/п	Назва теми	Обсяг навчальних занять, год.		С/р студ. год.
		Лек.	Сем.	
1	2	3	4	5
Модуль І. Стародавній та давньоруський періоди в історії держави і права України				
1	Тема 1. Ветун до курсу "Історія держави та права України"	2	2	2
2	Тема 2. Стародавні держави і право на території України (VII ст. до н.е. – VIII ст. н. е.)	2	2	4
3	Тема 3. Держава і право Київської Русі та Галицько-Волинського князівства (IX – перша половина XIV ст.)	4	4	8
Модуль ІІ. Українська державність і право: від іноземного панування до відродження (др. пол. XIV – 20-ті рр. XX ст.)				
4	Тема 4. Державно-політичний устрій і право в українських землях литовсько-польської доби (друга половина XIV – середина XVII ст.)	1,5	1,5	4
5	Тема 5. Запорізька Січ, її військово-адміністративний устрій і право	0,5	0,5	3
6	Тема 6. Українська козацько-гетьманська держава та право (середина XVII – кінець XVIII ст.)	4	4	8
7	Тема 7. Державно-політичний устрій і право українських земель у складі Російської та Австрійсько-Угорської імперій (XIX – початок XX ст.)	2	2	6

1	2	3	4	5
8	Тема 8. Національна державність і право України в 1917-1920 рр.	4	4	10
Модуль ІІІ. Державно-правовий розвиток України в радянський період та на сучасному етапі				
9	Тема 9. Становлення радянської державності і права в Україні (1917-1920 рр.)	2	2	4
10	Тема 10. Державно-правовий розвиток УСРР в умовах НЕЦУ (1921-1929 рр.)	2	2	4
11	Тема 11. Державний механізм та основні риси права України періоду тоталітаризму (1929-1939 рр.)	2	1	6
12	Тема 12. Державність і право західноукраїнських земель між двома світовими війнами	-	1	6
13	Тема 13. Державно-правовий статус України в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)	2	2	8
14	Тема 14. Держава і право УРСР у повоєнні роки та період деєстабілізації (1945 – перша половина 1960-х років)	2	2	5
15	Тема 15. Розвиток держави та кодифікація права України періоду неоготалітаризму (середина 1960-х – середина 1980-х років)	1	1	5
16	Тема 16. Державно-правовий розвиток України в період перебудови (1985-1991 рр.)	1	1	8
17	Тема 17. Держава і право України на сучасному етапі	4	4	8
Всього годин		36	36	99

2. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Модуль 1

Семінарське заняття 1

Тема: *Вступ до курсу «Історія держави та права України»*

(2 год)

1. Організація навчального процесу з історії держави та права України.
2. Історія держави та права України (ДПТУ) як навчальна дисципліна, її роль у професійній підготовці юриста.
3. Історіографія, джерела ДПТУ. Аналіз наукової та навчальної літератури.
4. Методика виконання домашнього завдання, контрольної роботи та індивідуальних завдань з ДПТУ.

Список літератури

Основний

1. Історія держави і права України: Академічний курс: У 2-х т. / За ред. В.Я.Тация, А.Й.Рогожина. – К.: Ін Юре, 2000.
2. Історія держави і права України: Навч. посіб. / За ред. А.С.Чайковського. – К.: Юрінком Інтер, 2001.
3. Кульчицький В.С., Тищик Б.Й. Історія держави і права України. – К.: Атіка, 2001.

Додатковий

4. Дорошенко Д.О. Огляд української історіографії. К., 1996.
5. Юридична наука і освіта на Україні. К., 1992.
6. Юридична освіта і права держави: 36 наук. праць. Одеса, 1997.

Семінарське заняття 2

Тема: *Стародавні держави і право на території України*

(2 год)

1. Суспільна організація, управління і право у степових народів (скіфи, сармати, готи, гупи)

2. Гречські міста-поліси Північного Причорномор'я: організація суспільства і влади.
3. Джерела та основні риси права античних міст-держав.
4. Суспільна організація, управління і звичаєве право ранньослов'янських державних об'єднань.

Джерела для конспектування

1. Геродот з Галікарнасу. Скіфія // Хрестоматія з історії держави і права України: У 2-х т. / За ред. В.Д.Гончаренка. – Т.1. – К.: Ін Юре, 2000. – С. 5-8.
2. Йордан Історія готів // Там само. – С. 13-14.
3. Прокопій Кесарійський. Історія війн // Там само. – С. 14-16.
4. Маврикій. Стратегікон // Там само. – С. 18-19.
5. Повість минулих літ // Там само. – С. 19-20

Додаткова література

6. Баран В.Д., Козак Д.Н., Терпиловський Г.В. Походження слов'ян. К., 1991.
7. Брайчевський М. Скіфи: Конспект історії України. Нова концепція // Старожитності. – 1991. - №4.
8. Брайчевський М. Антське царство: Конспект історії України. Нова концепція // Старожитності. – 1991. - №5.
9. Василенко Г. Велика Скіфія. – К., 1991.
10. Василенко Г. Русь. – К., 1990.
11. Кадєв В.І. Про державний лад Херсонеса в перших століттях н.е. // УІЖ. – 1971. - №9.
12. Котляр М. Русь язичницька: Біля витоків східнослов'янської цивілізації. К., 1995.
13. Народы нашей страны в «Истории» Геродота: тексты, перевод, комментарий. – М., 1982.
14. Приходько О.М. Слов'янське населення середнього Подніпров'я напередодні утворення Київської Русі // УІЖ. – 1972. - №2.
15. Головачко П.П. Кочевье народы степей и Киевская Русь. – К., 1999.

Семінарське заняття 3
Тема: Правова система Київської Русі
(1 год)

1. Деякі принципи права в праці Київської Русі.
2. Руська Правда – перша писана з історії розвідку права Київської Русі: редакції, структура, вадливі характеристики змісту.
3. Кримінально-правові норми, попити спочину і система покарань за "Руською Правдою".
4. Інститути цивільного права за "Руською Правдою".

Джерела для конспектування

1. Повість минулих літ.
2. Руська Правда.
3. Повчання Володимира Мономаха.

Додаткова література

4. Балущак В.Г. Подолдя: Прагматична дія і ритуал //УІЖ. – 1994. - №1.
5. Бігелський Л. "Руська правда" й історія її тексту. – Вінніпег, 1993.
6. Бочарников Д.М. Грушевський про історію створення та кримінальне право Руської Правди //Право України. – 1996. - №11.
7. Бочарников Д. Чи дійсно юридичне право було єдиним інструментом державного управління суспільством у Київській Русі //Право України. – 1997. - №11.
8. Брайчевський М.Ю. Київська Русь: Концепт історії України. Нова концепція // Старожитності. 1991. №6
9. Горський А.А. Ще раз про роль нормалін у формуванні Київської Русі //УІЖ. – 1994. - №1.
10. Как была крещена Русь. М. Новини, 1989.
11. Падох Я. Судні і судовий процес (історія України). Нью-Йорк – Львів, 1990.
12. Престяков А.Е. Книжогосство в Древней Руси: Очерки по истории X – XII столетий Киевская Русь. – М.: Наука, 1993.
13. Рибакон І. **Нови концепції митної державності** //Наука і суспільство. 1990. №7.

14. Ричка В.М. Про формування Київської землі (X – перша пол. XI ст.) //УІЖ. – 1982. - №1.

15. Ричка В.М. Про адміністративно-територіальний устрій давньоруської землі у XI–XII ст. //УІЖ. – 1983. - №2.

16. Рогожин А., Сташис В. Ярослав Мудрий – видатний державний діяч, великий князь Київської Русі //Право України. – 1996. - №4.

17. Свердлов М.Б. От Закона Русского к Русской Правде. – М.: Юрид. лит., 1988.

18. Толочко А.П. Князь в древней Руси: власть, собственность, идеология. – К., 1992.

19. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1996.

20. Хачатуров Р.Д. Отказ от смертной казни в праве древней Руси //Смертная казнь: за и против. – М., 1989.

21. Чайковський А. Адміністративно-силові засоби державного управління //Історія України. – 1998. - №11.

22. Юшков С.В. Нариси з історії виникнення і початкового розвитку феодалізму в Київській Русі. – К., 1992.

Семінарське заняття 4

Тема: Державний устрій і право Галицько-Волинської держави
(2 год)

1. Створення Галицько-Волинського князівства. Суспільний лад.
2. Вищі органи влади і управління. Система місцевого управління.
3. Розвиток права Галицько-Волинської держави.

Джерела для конспектування

1. Галицько-Волинський літопис.

Додаткова література

2. Брайчевський М. Феодальна роздробленість: Конспект історії України. Нова концепція //Старожитності. – 1991. - №6.
3. Вовк Т., Огрошенко Д. До питання про так зване золотоординське іго в Україні //Сучасність. – 1997. - №5.
4. Костомаров Н.И. Князь Данило Галицкий. – К., 1990.
5. Котляр Н.Ф. Даниил Галицкий. – К., 1979.

6. Котляр Н.Ф. Формирование территории и возникновение городов Галицко-Волынской Руси IX – XIII вв. – К., 1985.
7. Котляр М. Військова справа у Галицько-Волинській Русі XII – XIII ст. //Жовтень. – 1984. - №1.
8. Котляр М.Ф. Галицько-Волинське князівство //УІЖ. – 2000. – №1.
9. Крип'якевич І.П. Галицько-Волинське князівство. – К., 1983.
10. Сіредажук П.С. Заселення Галицької землі в XIV – XVІІІ ст. //УІЖ. – 1984. - №6.
11. Тимошук Б.О. Північна Буковина в IX – XI ст. //УІЖ. – 1980. - №9.
12. Толочко П.П. Іван Берладник //Толочко П.П. Історичні портрети. – К., 1990.
13. Толочко П.П. Ярослав Осмомисл // Там само.
14. Усаєвич Я.Д. Галицько-Волинська держава //Історія України: нове бачення: У 2 т. /За ред. В.А.Смоляка. – К., 1995. – Т.1.

Модуль II

Семинарське заняття 5

Тема: Право в українських землях литовсько-польської доби (2 год)

1. Основні джерела і розвиток права Литовсько-Руської держави. Литовські Статути.
2. Польсько-Литовські унії, зміст та наслідки для українських земель.
3. Магдебурзьке право в українських містах XIV – XV ст.
4. Розвиток права в українських землях у складі Речі Посполитої.
5. Правова система і джерела права Запорізької Січі.

Джерела для конспектування

1. Городельський привілей 1413 р.
2. Судебник короля Казимира ІV 1468 р.
3. Перший Литовський статут 1529 р.
4. Устава на волоки 1557 р.
5. Литовський статут 1566 р.

6. Рішення Люблінського сейму про об'єднання Польщі і Литви в одну державу – Річ Посполиту 1569 р.
7. Литовський статут 1588 р.
8. Літопис Григорія Граб'янки.
9. Літопис Самовидця. Літопис Самійла Величка.

Додаткова література

10. Борисенко В. Міждержавне зближення Запорізької Січі з Кримським ханством //УІЖ. – 1998. - №11.
11. Войтович Л. Удільні князівства Рюриковичів і Гедиміновичів у XIII – XVI ст. – Львів, 1996.
12. Грозовський І. Звичаєве право Запорізької Січі //Радянське право. – 1991. - №10.
13. Грозовський І. Право власності на землю в Запорізькій Січі //Право України. – 1997. - №8.
14. Гурбик А.О. Виникнення Запорізької Січі //УІЖ. – 1999. - №6.
15. Кіселничник В. Про надання українським містам у XIV – XVІІІ ст. магдебурзького права //Право України. – 1996. - №9.
16. Климовський С.І. До питання про обмеженість магдебурзького права середньовічного Києва //УІЖ. – 1997. - №4.
17. Музиченко П. Магдебурзьке право в Україні //Юридический вестник. – 1994. - №3.
18. Музыченко П.П. К истории создания литовских статутов //Проблемы правоведения. – 1989. - №50.
19. Падох Я. Судні і судовий процес Старої України. – Нью-Йорк – Львів, 1990.
20. Русина О.В. Україна під татарами і Литвою. – К., 1998.
21. Сергієнко Г. Біля витоків українського козацтва й Запорізької Січі //УІЖ. – 1992. - №12.
22. Смолий В. Запорізька Січ. Виникнення, тенденції розвитку, ліквідація //Наука і суспільство. – 1988. - №4.
23. Суд і судочинство на українських землях у XIV – XVІ ст. /За ред. П.Музиченка. – Одеса, 2000.
24. Терлюк І.Я. Литовські Статути та їх застосування в Україні. – Львів, 1999.
25. Шабунько Ф.М. Включення Київського князівства до складу Литовської держави у другій половині XIV ст. //УІЖ. – 1973. - №6.

26. Шабунько Ф.М. Про початок приєднання Ізясльким князівством Литовським земель Південно-Західної Русі // УІЖ. 1984. - №6.
27. Цербак В.О. Джерела формування українського козацтва // УІЖ. 1994. - №2-3.

Семинарське заняття 6

Тема: Українська державність і право в роки Визвольної війни

(2 год)

1. Суспільний і державний устрій Української козацько-гетьманської держави Богдана Хмельницького.
2. Законодавство, суд і процес в українських землях в роки Визвольної війни.
3. Приєднання України до Московії: юридичне оформлення.

Джерела для консектування

1. Зборівський договір 1649 р.
2. Білоцерківський договір 1651 р.
3. Рішення Переяславської ради про входження України до складу Росії за повідомленням російського посла В.Бутурліна 8 січня 1654 р.
4. "Статті Богдана Хмельницького".

Додаткова література

5. Батюк В.С. Українська державність напередодні та в роки Визвольної війни 1648-1654 рр. у працях дослідників із західної діаспори // УІЖ. — 1993. - №1.
6. Боршак І. Мазепа. Орлик. Войнароцький // Львів, 1991.
7. Горобець В.М. До питання про еволюцію гетьманської влади в Україні в першій половині XVIII ст. // УІЖ. 1993. - №2,3.
8. Грозовський І. Козацьке право // Право України. 1997. - №6.
9. Туржій О. Українська козацька держава в другій половині XVIII ст.: королівна, населення, право. К., 1996.
10. Дашкевич Я. Гетьманська Україна Полки. Полковники. Сотні // Пам'ятки України. 1990. №3. 4
11. Ділова документація Гетьманщини XVIII ст. К., 1993.

12. Когут З. Російський централізм і українська автономія: ліквідація Гетьманщини (1760-1830). - К., 1996.
13. Козаченко А. Про державну владу В.Хмельницького: окремі питання // Право України. — 1998. - №2.
14. Крип'якевич І. Богдан Хмельницький. — Львів, 1990.
15. Крупницький Б. Гетьман Пилип Орлик. — К., 1991.
16. Кулинич І. Вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на розвиток незалежності Української держави // Історія України. — 1998. - №12.
17. Мельник Л. Конституція України — Гетьманщини // Історія України. — 1998. - №12.
18. Мицик Ю. Іван Виговський // Історія України. — 1998. - №24.
19. Олійник О. Ще раз про причини ліквідації Запорізької Січі // УІЖ. — 1992. - №2.
20. Олександров П. Невідомі матеріали до історії зруйнування Запорізької Січі // Розбудова держави. — 1995. - №5, 6.
21. Перша конституція України гетьмана Пилипа Орлика. — К., 1994.
22. Падюх Я. Грунтове судочинство на Лівобережній Україні у другій половині XVIII — XVIII ст. — Львів, 1994.
23. Прицак О. Пилип Орлик, його конституція і бачення проблем сучасної України // Дзвін. — 1990. - №2.
24. Сергійчук В. Генеральна старшина // Наука і суспільство. 1990. - №4.
25. Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Історія української Конституції. — К., 1993.
26. Смолий В.А. Українська козацька держава // УІЖ. — 1991. - №4.
27. Смолий В.А., Ричка В.М. Угоди гетьманського уряду України Московською державою (1654-1764 рр.) очима правознавця // УІЖ. 1993. - №4, 5, 6.
28. Степанков В.С. Проблеми становлення монархічної форми правління Богдана Хмельницького (1648-1657 рр.) // УІЖ. — 1995. - №4.
29. Струкевич О.К. Про остаточне знищення гетьманства на Україні та заснування другої Малоросійської колегії // УІЖ. — 1993. - №7, 8.
30. Чайковський А. Адміністративно-силові засоби державної управління // Історія України. — 1998. - №17, 19.
31. Яковлів А. Українсько-московські договори в XVII — XVIII ст. // УІЖ. — 1993 (№4). — 1995.

Семінарське заняття 7

Тема: Українська козацько-гетьманська держава і право

у др. пол. XVII – XVIII ст.

(2 год)

1. Адміністративно-політичний устрій українських земель у складі Московської держави-Російської імперії, зміни в суспільних відносинах.
2. Кодифікація українського права у XVIII ст.: "Права, за якими судиться малоросійський народ", "Суд і розправи в правах малоросійських", "Екстраг малоросійських прав".
3. Основні риси цивільного права: право власності, зобов'язальне право, спадкове право, сімейне право.
4. Основні риси кримінального права: поняття і види злочинів, мета і система покарань.

Джерела для конспектування

1. "Переяславські статті", схвалені царським урядом при обранні на гетьманство Юрія Хмельницького 1659 р.
2. "Батуринські статті" 1664 р.
3. "Московські статті" 1665 р.
4. "Глухівські статті" 1669 р.
5. "Коломацькі статті" 1687 р.
6. "Пакти й конституції законів та вольностей Війська Запорозького..." Пилипа Орлика.
7. Указ Петра I про утворення Малоросійської колегії 1722 р.
8. Права, за якими судиться малоросійський народ 1743 р.
9. Указ Катерини II про ліквідацію гетьманства та утворення Малоросійської колегії (1764 р.)
10. Маніфест Катерини II про ліквідацію Запорозької Січі.
11. Жалувана грамота дворянству 1785 р.

Додаткова література: лін. семінар 6

11

Семінарське заняття 8

Тема: Державно-політичний устрій і право українських земель

у складі Російської та Австро-Угорської імперій

(XIX – початок XX ст.)

(2 год)

1. Українські землі у складі Російської імперії: адміністративно-територіальний устрій, органи та система управління. Реформи другої половини XIX ст. та їх реалізація в українських землях.
2. Правова система, суди і процес.
3. Створення і діяльність Державної Думи, Українські І ромали.
4. Державні органи влади і місцевого управління на західноукраїнських землях до і після утворення Австро-Угорської імперії.
5. Розвиток права, суди і процес у Галичині, Північній Буковині і Закарпатті.
6. Західноукраїнські землі у 1905-1917 рр.

Джерела для конспектування

1. Зібрання малоросійських прав 1807 р.
2. Звід законів цивільних.
3. Маніфест 19 лютого 1861 р.
4. Загальне положення про селян, що вийшли з кріпосної залежності 19 лютого 1861 р.
5. Циркуляр міністра внутрішніх справ Валуєва від 18 липня 1863 р.
6. Основання судейних урядованих 1864 г.
7. Урядовий указ 1876 р.
8. Уложення про покарання кримінальні і виправні 1885 р.
9. Положення про вибори до Державної Думи (06.08. 1905).
10. Основні державні закони (23.04. 1906).
11. Положення про вибори до Державної Думи (03.06. 1907).
12. Загальне цивільне уложення Австрійської імперії 1811 р.
13. Конституція Австрії 1867 р.

Додаткова література

14. Аврех А.Я. П.А. Столыпин и судьбы реформ в России. – М., 1991.

15

15. Афанасьев А.К. Присяжные заседатели в России. 1866 – 1885 // Великие реформы в России. – М., 1992.
16. Багатопартійна українська держава на початку ХХ ст.: програмні документи перших українських політичних партій. – К., 1992.
17. Головаченко В. Сільське самоврядування на Україні (1860 – 1861 рр.) // Право України. – 1992. – №3.
18. Дубровіна А.Б. Механізм управління, суспільний лад і право України в період імперіалізму і буржуазно-демократичних революцій (1900-1917 рр.). – К., 1970.
19. Калениченко Н.П., Львченко Ж.Д. Роль земств у впровадженні революцій (1900-1917 рр.). – К., 1970.
20. Киян М.Ш. Представительство от украинских губерний в начале ХХ ст. // УІЖ. – 1994. – №1.
21. Киян М.Ш. Представительство от украинских губерний в Государственной думе Российской империи I и II созывов (1906-1907 гг.). – Харьков, 1997.
22. Коник О.О. Селянські депутати з України в I і II Державних думах Російської імперії // УІЖ. – 1995. – №1.
23. Коротких М.Г. Судебная реформа 1864 г. в России // Вопросы истории. – 1987. – №12.
24. Дось Ф.Є. Формування і розвиток робітничого класу на Україні в другій половині ХІХ ст. // УІЖ. – 1974. – №5.
25. Нелин А.И. Собрание малороссийских прав 1807 г., его содержание и значение. – К., 1990.
26. Смолий В.А. Возз'єнання Правобережної України з українськими землями в складі Російської держави // УІЖ. – 1974. – №8.
27. Турченко Ф.Г. Ліквідація класу поміщиків на Україні // УІЖ. – 1984. – №6.
28. Чайковський А. Адміністративно-силові засоби державного управління // Історія України. – 1998. – №21.
29. Шаркова И.Г. Мировой судья в дореволюционной России // Государство и право. – 1998. – №9.
30. Шевченко В.М. Селянська реформа і питання економічного розвитку Лівобережної України у др. пол. ХІХ на поч. ХХ ст. // УІЖ. – 1981. – №11.
31. Ярмиш О.Н. Каральний апарат самодержавства в Україні в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. – Харків, 2001.

32. Крижанівський О.П. Селянський рух у Волинській губернії після проведення інвертарної реформи 1847-1848 рр. // УІЖ. – 1970. – №3.
33. Кульчицький В.С. Державний лад і право в Галичині в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. – Львів, 1965.
34. Кульчицький В., Борис В. Відлуги ідей декабристів на західноукраїнських землях // Радянське право. – 1975. – №12.
35. Мудрий М. Місцеве самоврядування в Галичині в контексті українсько-польських взаємин (друга половина ХІХ ст.) // Україна в минулому. – К.; Л., 1996. – Вип. 9.
36. Настюк М.І. Буквинський крайовий сейм: структура, компетенція і діяльність (1861-1914 рр.) // Вісник ЛДУ. – Серія юрид. – Львів, 1993. – Вип. 30.
37. Настюк М. Суспільно-політичні відносини в Галичині в кінці ХІХ – на початку ХХ // На шляху до правової держави. – Львів, 1992.
38. Пашкуй З.А. До питання про автономію Закарпаття під час угорської окупації // УІЖ. – 1973. – №2.

Семінарське заняття № 9, 10

Тема: Відродження української державності і права

(4 год)

1. Центральна Рада: створення, структура, законодавча діяльність Генерального секретаріату.
2. Конституція УНР 1918 р.: зміст і структура.
3. Українська держава П.Скоропадського: організація влади управління. Законодавство гетьманату.
4. УНР часів Директорії: державний лад, судова система.
5. Законодавча діяльність Директорії.
6. ЗУНР: організація і структура державного апарату, військове будівництво, законотворчість.
7. Падіння ЗУНР. Паризька конференція та її значення для українських земель.

Джерела та нормативні акти для конспектування

1. Повідомлення Тимчасового комітету Державної Думи про склад нового уряду (02. 03. 1917).

2. І Універсал Центральної Ради (10.06. 1917).
3. ІІ Універсал Центральної Ради (03. 07. 1917).
4. Статут Генерального Секретаріату.
5. Тимчасова інструкція Генеральному Секретаріату Тимчасового уряду на Україні (04. 08. 1917).
6. ІІІ Універсал Центральної Ради (07. 11. 1917).
7. Ультиматум Ради Народних Комісарів Центральної Ради (грудень 1917).
8. Вітповідь Генерального Секретаріату Центральної Ради Ради Народних Комісарів (04. 12. 1917).
9. ІV Універсал Центральної Ради (09. 01. 1918).
10. Мирний договір між Українського Народного Республікою і Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією, Туреччиною (09. 02. 1918).
11. Закон Центральної Ради "Про громадянство УНР" (02. 03. 1918).
12. Закон Центральної Ради "Про державну мову" (березень 1918).
13. Конституція Української Народної Республіки (29 квітня 1918).
14. Грамота до всього українського народу (29.04. 1918).
15. Декларація Української Директорії (26.12. 1918).
16. Універсал Директорії УНР (22.01. 1919).
17. Універсал Трудового конгресу України (28.01. 1919).
18. Тимчасовий основний закон про державну самостійність українських земель бувшої Австро-Угорської монархії (13.11. 1918)
19. Закон Західноукраїнської Республіки про мови на її території (15.02. 1919).

Додаткова література

20. Верстюк В.Ф. Українська революція: доба Центральної Ради //УІЖ. - 1995. - №2. 5, 6.
21. Тешуляк І.Д. Про причини поразки Центральної Ради //УІЖ. - 1994. - №1.
22. Гунчак І. Україна. Перша половина ХХ ст. - К., 1993.
23. Карпенко О.Ю. Листопадава національно-демократична революція на західноукраїнських землях 1918 р. //УІЖ. 1993. - №1.
24. Копиленко О.А., Копиленко М.Д. Держава і право України 1917-1920 рр. Центральної Ради. Гетьманство. Директорія. - К., 1997.

25. Копиленко О. Уроки Центральної Ради //Радянське право. - 1991. - №11.
26. Копиленко М., Копиленко О. Еволюція українського конституціоналізму (з досвіду конституційного будівництва УНР та Української гетьманської держави) //Право України. 1992. - №6.
27. Копиленко О., Копиленко М. Друга УНР: Спроба історико-теоретичного аналізу //Право України. 1996. - №8.
28. Кулиннич І. Вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на розвиток незалежності Української держави //Історія України. 1998. - №12.
29. Кульчицький В.С. До питання про виникнення і падіння ЗУНР //Проблеми юридичних наук та правоохоронної практики. - К., 1994
30. Кульчицький С. Останній універсал Центральної Ради //Історія України. - 1998. - №5.
31. Кульчицький С. Перші українські гривні //Історія України. 1998. - №10.
32. Кульчицький С. Українська держава часів гетьманщини //УІЖ - 1992. - №7, 8.
33. Литвин М.Р., Науменко К.С. Історія ЗУНР. - Львів, 1995.
34. Мироненко О.М., Бенько О.П. Правоохоронні органи Центральної Ради (березень 1917 - квітень 1918). - К., 1993.
35. Павленко Ю., Храмов Ю. Українська державність у 1917-1919 рр. - К., 1995.
36. Революція на Україні: по мемуарах бездих. - К., 1990.
37. Рентг О.П. Ставлення пролетаріату України до Центральної Ради //УІЖ. 1994. - №4.
38. Скоропадський П. Спомини. - К., 1992.
39. Солдатенко В. Збройні сили в Україні (грудень 1917 - квітень 1918 р.) //УІЖ. - 1992. - №12.
40. Солдатенко В. Становлення української державності і проблеми збройних сил (березень 1917 - квітень 1918 р.) //УІЖ. - 1992. - №5.
41. Солдатенко В. Центральної Ради та українізація армії //УІЖ. - 1992. - №6.
42. Тишик Б. ЗУНР (державний апарат і законодавство) //Право України. - 1994. - №5-6.
43. Удовиченко О.І. Україна у війні за державність. - К., 1995.
44. Українська революція і державність (1917-1920 рр.). - К., 1998.
45. Яковлів А. Основні конституції УНР //Розбудова держави. - 1992. - №5.

Модуль III

Семінарське заняття 11

Тема: Формування радянської державності і права в Україні в 1917-1920 рр.

(2 год)

1. Утворення УСРР.
2. Становлення органів захисту радянської влади.
3. Основні риси та джерела радянського права в УСРР.
4. Органи влади і управління Радянською Україною за Конституцією УСРР 1919 р.

Джерела та нормативні акти для конспектування

1. Резолюція I з'їзду Рад України про самовизначення України (12.12.1917).
2. Резолюція I з'їзду Рад України про організацію влади на Україні (12.12.1917).
3. Конституція Української Соціалістичної Радянської Республіки 1919 р. (основні положення)
4. Постанова ВУЦВК, РНК УФРР, НКВС і ВУЕК про затвердження "Положення про Всеукраїнську і місцеві надзвичайні комісії" (30.05 1919).
5. Закон Всеукраїнського революційного комітету про землю (05.02.1920)
6. Закон Ради Народних Комісарів УСРР про хлібну розверстку (26.02.1920).
7. Постанова РНК УСРР про запровадження української мови в школах і радянських установах (21.09.1920).

Додаткова література

8. Бенцько О.П. Державно-правові аспекти політичного терору в Україні (1917-1953 рр.). - К., 1994.
9. Білас І.Г. Репресивно-каральна система в Україні 1917-1953 рр.: У 2-х т. - К., 1994.
10. Варгатюк П. Перший радянський уряд України //Наука і суспільство. - 1987. - №12.

20

11. Громова І.А. До питання про діяльність Тимчасового робітничо-селянського уряду України //УІЖ. - 1988. - №4.
12. Дорошкевич В. Путь до історію встановлення радянської влади на Україні //Сучасність. - 1991. - №7-8.
13. Из истории милиции Советской Украины. - К., 1995.
14. Конституційні акти України 1917-1920. Невідомі конституції України. - К., 1992.
15. Костинська Н.С. До питання про формування державного апарату на Україні //УІЖ. - 1988. - № 6.
16. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919-1928). - К., 1996.
17. Малик Я.Й. До питання про організацію та діяльність повітових волосних та сільських військово-революційних комітетів на Україні (жовтень 1917 - березень 1918 рр.) //УІЖ. - 1984. - №11.
18. Малик Я.Й. Тоталітаризм в українському селі. Перша спроба впровадження (жовтень 1917 - березень 1918 рр.). - Львів, 1996.
19. Пігач Я. Сімейно-плібноє законодавство на Україні після революції //Радянське право. - 1990. - № 7.
20. Рогожин М.Й. Правоохоронительные органы УССР в первые годы Советской власти (1917-1920 гг.). - Х., 1981.
21. Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Історія української конституції - К., 1993.
22. Суєло Д.С. Історія суду Радянської України. - К., 1969.
23. Таранов А.П. Історія конституції Української РСР. - К., 1957.
24. Тинченко Я. Перша українсько-білоруська війна (труден 1917 березень 1918 рр.). - Львів, 1996.
25. Шаповал Ю., Пристайко В., Золотарьов В. ЧК - ГПУ - НКВД України: особи, факти, документи. - К., 1997.

Семінарське заняття 12

Тема: Соціалістична державність і право в Україні (1921-1929 рр.)

(2 год)

1. Особливості проведення НЕП'у в Україні.
2. Зміни в органах влади та управління УСРР після утворення СРСР
3. Перша кодифікація радянського права в Україні.
4. Конституція УСРР 1929: характеристика основних положень.

21

5. Становлення і розвиток радянської судово-прокурорської системи в УСРР.

Джерела та нормативні акти для конспектування

1. Постанова ВУЦВК "Про зміну проекту складки податком" (27.03.1921).
2. Постанова ВУЦВК про скасування Всеукраїнської надзвичайної комісії і про утворення Держполітуправління (22.03.1922).
3. Постанова ВУЦВК про затвердження "Положення про прокурорський нагляд" (28.06.1922).
4. Кримінальний кодекс УСРР 1922 р. (основні положення).
5. Кримінально-процесуальний кодекс УСРР 1922 р. (основні положення).
6. Земельний кодекс УСРР 1922 р. (основні положення).
7. Кодекс законів про працю УСРР 1922 р. (основні положення).
8. Цивільний кодекс УСРР 1922 р. (основні положення).
9. Положення про судоустрій УСРР (16.12.1922).
10. Постанова ВУЦВК і РНК УСРР "Про заходи забезпечення рівноправності мов і про допомогу розвитку української мови" (01.08.1923).
11. Положення про злочини державні, затвержене ЦВК СРСР (25.02.1927).
12. Адміністративний кодекс УСРР 1927 р.
13. Конституція УСРР 1929 р. (основні положення).

Додаткова література

14. Бенько О.П. Державно-правові аспекти політичного терору в Україні (1917-1953 рр.). К., 1994.
15. Білас І.Г. Репресивно-каральна система в Україні 1917-1953 рр.: У-2-х т. К., 1994.
16. Іреченко В., Ярмиш О. Україна у добу "раннього" тоталітаризму (20-ті роки ХХ ст.). Х., 2001.
17. Гуцак Т. Україна: перша половина ХХ століття: нариси політичної історії. – К., 1993.
18. Дорошко М.С., Колесник В.Ф. Формування в Україні білоповидької партійно-державної номенклатури в 20-ті роки // УІЖ. 1993. - № 9.

19. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919-1928). – К., 1996.

20. Кульчицький С.В. Партійно-радянський апарат у системі влади // УІЖ. 1994. - № 6.

21. Кульчицький С. Подвійний кодлей національної радянської державності // Історія України. – 1998. - № 3.

22. Мироненко А.Н., Бенько А.П. Проблеми законності на етапі нової економічної політики в Україні (1921-1927 гг.). К., 1992.

23. Нагорна Л.П. Українське питання у союзній державі: 20-ті роки крізь призму 90-х // УІЖ. 1993. - № 1.

24. Нелух А.А. Основні зміни в адміністративно-територіальному устрої Української РСР у 1919-1978 рр. // Архів України. – 1979. № 5.

25. Усенко И.Б. Первая кодификация законодательства Украинской ССР. – К., 1989.

26. Усенко Л.Б. Україна в роки непу: доля курсу на революційну законність. – Харків, 1995.

27. Чехович В. Проблеми національно-державного будівництва України в роки непу. – Харків, 1995.

28. Чехович В., Усенко І. Положення про судоустрій Української РСР 1925 р. // Радянське право. – 1985. - № 12.

29. Шаповал Ю., Пристайко В., Золотарьов В. ЧК ГПУ – НКВД України: особи, факти, документи. – К., 1997.

Семінарське заняття 13

Тема: Державно-правовий розвиток України в 1930-х роках (2 год)

1. Система органів державної влади та управління, їх компетенція з Конституцією УРСР 1937 р.
2. Надзвичайне законодавство України в 30-х роках.
3. Репресивно-каральні органи. Масові репресії в Україні, їх наслідки.
4. Державність і право в західноукраїнських землях. Проголошення самостійності Карпатської України (1939 р.).

Джерела та нормативні акти для конспектування

1. Постанова ЦК ВКП(б) "Про темпи колективізації і заходи допомоги держави колгоспному будівництву" (05.01.1930).
2. Наказ ОДПУ СРСР № 44/21 (02.02.1930).
3. Постанова політбюро ЦК КП(б)У про посилення допомоги в проведенні хлібозаготівель з боку органів юстиції (05.11.1932).
4. Постанова ЦВК і РНК СРСР "Про установалення єдиної паспортної системи по СРСР і обов'язкову прописку паспортів" (27.12.1932).
5. Положення про паспорти (27.12.1932).
6. Записка Наркомзему УСРР Центральному Комітетові КП(б)У про голодування та смертність населення у Київській області і необхідність надання продовольчої допомоги (14.03.1933).
7. Конституція (Основний Закон) УРСР 1937 р. (основні положення).
8. Проект оперативного наказу Народного комісара внутрішніх справ СРСР (30.07.1937).
9. Оперативний наказ Народного комісара внутрішніх справ СРСР № 00486 (15.08.1937).
10. Постанова ЦК КП(б)У про реорганізацію національних шкіл в Україні (10.04.1938).
11. Постанова РНК СРСР "Про введення трудових книжок" (20.12.1938).
12. Закон про незалежність Карпатської України (15.03.1939).

Додаткова література

13. Бенько О.П. Державно-правові аспекти політичного терору в Україні (1917-1953 рр.). – К., 1994.
14. Білас І.Г. Репресивно-каральна система в Україні 1917-1953 рр.: У-2-х т. К., 1994.
15. Білокінь С. Масовий терор як засіб державного управління в СРСР: Джерелознавче дослідження (1917-1941 рр.). – К., 1999.
16. Вегеш М.М., Задорожний В.Є. Карпатська Україна в 1938-1939 рр.: деякі аспекти соціально-економічного й політичного розвитку //УІЖ. – 1995. - №2.

17. Голод 1932-1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів. – К., 1990.
18. Конквєст Р. Жнива скорботи: Радянська колективізація голодомор. – К., 1993.
19. Кульчицький В.С. Правове становище Закарпаття у складі Чехословаччини //Проблеми державотворення і захист прав людини. – Львів, 1995.
20. Курильчак В.М. О розробке проекта Конституции СССР 1936 //Право и жизнь. – 1996. - № 10.
21. Святоцький О.Д., Медведчук В.В. Адвокатура: історія сучасність. – К., 1997.
22. Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Історія української конституції. – К., 1993.
23. Тимченко І.А. Становлення и развитие органов законодательной компетенции Украинской ССР //Проблемы правоведения. – 1977. – Вып. 35.
24. Хлевнюк О.В. Сталин, НКВД и советское общество. – М., 1992.
25. Шаповал Ю., Пристайко В., Злотарьов В. ЧК – ГПУ – НКВД України: особи, факти, документи. – К., 1997.

Семінарське заняття 14

Тема: Державність і право України в роки Другої світової війни (2 год)

1. Юридичне оформлення приєднання Західної України, Північної Буковини і частини Бессарабії до СРСР – УРСР та особливості радянської цих територій.
2. Фашистський окупаційний режим: характерні риси особливості. Спроби відновлення української національної державності.
3. Перебудова державного апарату УРСР у період війни.
4. Зміни у законодавстві УРСР у роки війни.

Джерела та нормативні акти для конспектування

1. Договір про ненапад між Німеччиною і Радянським Союзом (23.08.1939).
2. Тасмний додатковий протокол (23.08.1939).
3. Закон СРСР "Про загальний військовий обов'язок" (01.09.1939)

4. Пота уряду СРСР польському посольству в Москві про вступ радянських військ на територію Західної України та Західної Білорусії... (18.09.1939).
5. Німецько-радянський договір про дружбу і кордони між СРСР і Німеччиною (1939).
6. Декларація Українських Народних Зборів про прийняття Західної України до складу СРСР і включення її до складу УРСР (27.10.1939).
7. Закон про включення Західної України до складу СРСР і з'єднання її з УРСР (01.11.1939).
8. Закон про прийняття Західної України до складу УРСР (15.11.1939).
9. Указ Президії Верховної Ради СРСР про утворення Волинської, Дрогобицької... областей у складі УРСР 904.12.1939).
10. Закон про включення північної частини Буковини і Хотинського, Акерманського та Ізмаїльського повітів Бессарабії в склад УРСР (02.08.1940).
11. Положення про військовій трибуналі в місцевостях, оголошених на воєнному стані, і в районах бойових дій (22.06.1941).
12. Постанова Президії Верховної Ради СРСР, РНК СРСР і ЦК ВКП(б) "Про створення Державного Комітету Оборони" (30.06.1941).
13. Акт відношення Української держави (30.06.1941).
14. Декларація українського уряду (03.07.1941).
15. Відповідь ОУН-Бандери на вимогу німців відкликати проголошення державності 30 червня 1941 р. (21.07.1941).
16. Декрет Гітлера про створення Рейскомісаріату Україна (20.08.1941).
17. Секретна інструкція Розенберга Ерліху Коху, рейскомісару України (18.11.1941).
18. Програмові засади УНА.
19. Закон СРСР "Про надання союзним республікам повноважень в галузі зовнішніх зносин..." (01.02.1944).
20. Універсал Української Головної Визвольної Ради (червень 1944).
21. Платформа Української Головної Визвольної Ради (липень 1944).

Додаткова література

22. Балух В.О. Деякі питання радянського будівництва в західних областях Української РСР у 1944-1945 рр. //УІЖ. - 1983. - № 4.
23. Білас І.Г. Республічно-каральна система в Україні 1917-1953 рр. У 2-х т. - К., 1994.
24. Ковалюк Р.В. Культурологічні та духовні аспекти "радянзації" Західної України (вересень 1939 - червень 1941 рр. //УІЖ. - 1993. № 2-3.
24. Коваль М.В. ОУН - УНА: між "третьім рейхом" і сталінським тоталітаризмом //УІЖ. - 1994. - № 2-3.
25. Кульчицький В.С. Законодавець діяльність Народної Ради Закарпатської України (1944-1945 рр.) //Проблеми правознавства. - 1971. - Вип. 20.
26. Кульчицький В.С., Насток М.І., Тищик Б.Й., Губіш М.І. Вхідження Галичини, Північної Буковини та Закарпаття до складу України (1939-1945 рр.) - Дрогобич, 1995.
27. Кульчицький В.С. Державне будівництво в Північній Буковині в 1940-1941 рр. //Проблеми правознавства. - 1974. - Вип. 27.
28. Ляхович О. Органи прокуратури України в період Великої Вітчизняної війни //Радянське право. - 1971. - № 11.
29. Насток М. Становлення судів та органів юстиції в західних областях УРСР //Радянське право. - 1989. - № 9.
30. Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні: Зб. док. матеріалів. - К., 1963.
31. Пландар В. Присливання Карпатської України до Української РСР //Розбудова держави. - 1995. - № 7-8.

Семінарське заняття 15 Тема: Держава і право УРСР у новітні роки та в умовах десталінізації

(2 год)

1. Державно-правовий розвиток України у повоєнний період.
2. Реорганізація органів влади і управління УРСР в період десталінізації.
3. Зміни в законодавстві.

Джерела та нормативні акти для конспектування

1. Звернення уряду УРСР до конференції у Сан-Франциско (26.04.1945).
2. Договір між СРСР і Чехословацькою Республікою про Закарпатську Україну (29.06.1945).
3. Указ Президії Верховної Ради СРСР про утворення Закарпатської області в складі УРСР (22.01.1946).
4. Постанова РНК УРСР і ЦК КП(б)У "Про хід хлібозаготівель по областях УРСР" (23.01.1946).
5. Закон СРСР "Про перетворення РНК СРСР в Раду Міністрів СРСР і РНК союзних і автономних республік – в Ради Міністрів союзних і автономних республік" (15.03.1946).
6. Постанова ЦК КП(б)У і Ради Міністрів УРСР про заходи по виконанню директиви Й.В.Сталіна щодо посилення хлібозаготівель (15.09.1947).
7. Постанова Ради Міністрів СРСР і ЦК ВКП(б) "Про проведення грошової реформи і скасування карток на продовольчі і промислові товари" (14.12.1947).
8. Указ Президії Верховної Ради СРСР про передачу Кримської області із складу РРФСР до складу УРСР (19.02.1954). Закон СРСР "Про передачу Кримської області..." (26.04.1954).
9. Постанова ЦК КПРС "Про подолання культу особи та його наслідків" (липень 1956).
10. Закон СРСР "Про державні пенсії" (14.07.1956).
11. Кримінальний кодекс УРСР 1960 р.

Додаткова література

12. Баран В.К. Україна після Сталіна. Нариси історії 1953 – 1985. – Львів, 1992.
13. Гришук В.К. Кодифікація законодавства Української ССР (1958-1984 гг.). – Львов, 1991.
14. Єременко В. Органи прокуратури Української РСР у післявоєнний період (1945-1953 рр.) // Радянське право. – 1972. - № 1.
15. Зайцев Л. Відновлення органів Радянської влади на Україні після вигнання фашистських загартівників // Радянське право. – 1978. - № 5.

16. Костюк Г. Сталінізм в Україні: генеза і наслідки. – К., 1995.
17. Кульчицький С. Йосип Сталін в нащій історії // Історія України. – 1998. - № 9.
18. Неудх А.А. Основні зміни в адміністративно-територіальному устрої Української РСР у 1919 ... 1978 рр. // Архіви України. – 1979. - № 5.
19. Поліковський М. Червона армія (війська НКВС) і Українська Повстанська Армія: хроніка протистояння // Розбудова держави. 1994. - № 10.
20. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. Курс лекцій. – К., 1999.

Семінарське заняття 16

Тема: Державно-правовий розвиток УРСР у період наростання кризи тоталітарного режиму та період перебудови
(2 год)

1. Зміни в органах влади і управління за Конституцією УРСР 1978 р.
2. Друга кодифікація законодавства в УРСР.
3. Особливості розвитку українського суспільства в період перебудови. Зміни в державному статусі УРСР. Закон УРСР "Про зміни і доповнення Конституції (Основного Закону) Української РСР".
4. Зміни у правовій системі УРСР. Декларація про державний суверенітет України: основні положення та історичне значення.

Джерела та нормативні акти для конспектування

1. Конституція (Основний Закон) УРСР 1978 р.
2. Закон УРСР "Про мови в Українській РСР" (28.10.1989).
3. Декларація про державний суверенітет України (16.07.1990).
4. Закон України "Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні" (17.04.1991).

Додаткова література

5. Гришук В.К. Основні етапи другої комплексної кодифікації законодавства УРСР // Радянське право. – 1988. - № 1.

6. Гришук В.К. Кодификация законодательства Украинской ССР (1958-1984 гг.). - Львов, 1991.
7. Добровольська Г., Рагинський М., Мурашин Г. Конституційні засади організації та діяльності суду і прокуратури //Радянське право. - 1977. - № 10.
8. Кульчицький С. Петро Шелест: слід в історії //Історія України. - 1998. - № 29-32.
9. Кульчицький С.В. Партиїно-радянський апарат у системі влади //МІЖ. - 1994. - № 6.
10. Нелух А.А. Основні зміни в адміністративно-територіальному устрої Української РСР у 1919 - 1978 рр. //Архіви України. - 1979. - № 5.
11. Алексеев Ю.М., Кульчицький С.В., Слюсаренко А.Г. Україна на зламі історичних епох: Державотворчий процес 1985-1999 рр. - К., 2000.
12. Дзера О.В. Розвиток права власності громадян в Україні. - К., 1996.
13. Історія України: Нове бачення: У 2-х т. /За ред. В.А.Смоля. - К., 1996.
14. Калмакан І., Бриндак О. Виникнення та еволюція національної партійної системи в Україні в ХХ столітті: Дослідження. - Одеса, 1997.
15. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності: Курс лекцій. - К., 1999.

Семінарське заняття 17, 18

Тема: Становлення сучасної української держави і права

(4 год)

1. Розпад СРСР і заснування СНД. Проголошення незалежності України.
2. Формування органів влади і управління в умовах незалежності.
3. Конституційний процес у незалежній Україні.
4. Реформування правової системи.

Джерела та нормативні акти для конспектування

1. Акт проголошення незалежності України (24.08.1991).
2. Закон України "Про громадянство України" (08.10.1991).

3. Декларація прав національностей України (01.11.1991).
4. Угода про створення СНД (08.12.1991).
5. Указ Президента України "Про збройні Сили України" (12.12.1991).
6. Указ Президії Верховної Ради України "Про Державний гімн України" (15.01.1992).
7. Постанова Верховної Ради України "Про Державний прапор України" (28.01.1992).
8. Постанова Верховної Ради України "Про Державний герб України" (19.02.1992).
9. Закон України "Про національні меншини в Україні" (25.06.1992).
10. Конституція України (28.06.1996) (основні положення).

Додаткова література

11. Авер'янов В.Б., Андрійко О.Ф. Виконавча влада і державний контроль. - К., 1999.
12. Алексеев Ю.М., Кульчицький С.В., Слюсаренко А.Г. Україна на зламі історичних епох: Державотворчий процес 1985-1999 рр. - К., 2000.
13. Бойко В.Ф. "Мала" судова реформа в Україні: необхідність сутність, проблеми та перспективи. - К., 2002.
14. Гончаренко В. Державно-правове будівництво в перші роки незалежності України (24 серпня 1991 р. - середина 1996 р.) //Вісник Акад. прав. наук України. - 2000. - № 4.
15. Кулик В. Конституційний договір і проблема подолання тяглости //Сучасність. - 1995. - № 9.
16. Литвин В.М., Слюсаренко А.Г. На політичній арені України (90 ті рр.) Роздуми істориків //МІЖ. - 1994. - № 1, 2, 3.
17. Мелешенко В. Принципи громадянства України //Право України - 1992. - № 7.
18. Шемшученко Ю.С. Теоретичні засади реалізації Конституції України //Вісник Акад. прав. наук України. - 1997. - № 4.

Навчально-методичне видання

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА УКРАЇНИ

Методичні рекомендації
та плани семінарських занять
для студентів першого курсу
спеціальності 6.060100 "Правознавство"

Укладач ГОЛОВКО Світлана Григорівна

В авторській редакції

Підп. до друку 17.02.05. Формат 60x84/16. Папір офс.
Офс. друк. Ум. фарбовідб. 9. Ум друк. арк. 1,86. Обл.-вид. арк. 2,0
Тираж 150 прим. Замовлення № 22-1. Вид. № 42/III

Видавництво НАУ
03680, Київ-680, проспект Космонавта Комарова, 1.

Свідодтво про внесення до Державного реєстру ДК № 977 від 05.07.2002